

цели, а не от затраченного времени. Но сколько преподавателей, столько может быть и методов достижения поставленной цели.

Опыт показывает, что обширные и устойчивые знания студент получает во многом за счет самостоятельной работы. Поэтому в лекциях целесообразно давать лишь различные точки зрения по теоретическим дисциплинам и вопросам, а обосновывать наиболее целесообразные из них должен сам студент. Если же преподнести окончательный вариант решения, то нечего ожидать от него самостоятельной работы.

При действующей системе трудно судить о полученных знаниях, так как преподаватель обучает и сам же оценивает их уровень на экзаменах. При этом оценка нередко зависит от способности студента повторить то, что ему читал преподаватель на лекциях. Некоторые преподаватели не любят, если мнение студента расходится с его собственным, хотя свое мнение студент обосновывает достаточно аргументированно. Поэтому целесообразно, чтобы знания студента оценивала комиссия, не знающая кто обучал студента.

За преподавателями надо оставить право решения, допускать или не допускать студента к сдаче экзамена. Комиссиям должно быть известно мнение анонимного преподавателя заранее, однако студент также должен иметь право прийти сдавать экзамен.

Представляется, что предлагаемая система будет способствовать повышению уровня знаний студентов.

**В.І.Краўчанка, дацэнт
Я.А.Барысаў, выкладчык**

(Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт інфарматыкі і радыёэлектронікі)

Метад сістэмнага аналізу ў курсе паліталогіі

Выкладанне гуманітарных дысцыплін мае на мэце разам з фарміраваннем светапогляду і культуры ўменне выкарыстоўваць атрыманыя веды на практыцы. На жаль, часта гуманітарныя веды ўспрымаюцца як сума асобных тэарэтычных палажэнняў, якія не даюць цэласнага ўяўлення аб вывучаемым аб'екце. Існуе пэўны скептыцызм адносна карысці гуманітарных ведаў у жыцці. Выкарыстанне ведаў у якасці інструмента дзейнасці (у тым ліку пазнавальнай) у значнай меры залежыць ад выбару метаду. Патрэбна, каб ён дапамагаў стварыць тэарэтычную мадэль і пэўны алгарытм вывучаемай з'явы, працэсу. Гэта дазваляе даследаваць як структурна-функцыянальны аспект, так і аспект развіцця аб'екта. Заслугоўвае ўвагі метад сістэмнага аналізу. Яго сутнасць у наступным. Сістэма — сукупнасць элементаў, якія знаходзяцца ва ўстойлівых узаемасувязях і ствараюць цэласнасць; структура — устойлівыя сувязі, інтэграцыйныя якасці, якія забяспечваюць цэласнасць і тоеснасць сістэмы; элемент (падсістэма) — першаснае звязно сістэмы. Важнае значэнне маюць паняцці "тэрыторыя і мяжа сістэмы", "атачэнне і ўзаемадзеянне з ім сістэмы", "функцыі і іерархія сістэм". Галоўны практычны вывад сістэмнага

падыходу — цэлае не ёсць сума частак; яны існуюць на аснове асобага тыпу сувязяў у цэлым; частка пазнаецца праз веды аб цэлым. Гэты метад шырока выкарыстоўваецца ў выкладанні прыродазнаўчых і тэхнічных дысцыплін. Думаецца, што не менш карысны ён у справе павышэння эфектыўнасці пазнавальнай дзейнасці студэнтаў і ў гуманітарнай сферы.

Разнастайнасць, складанасць палітычнага жыцця робіць актуальным выкарыстанне сістэмнага аналізу ў курсе паліталогіі. Палітычную сферу грамадства можна прадставіць як сістэму. Яе элементы таксама з'яўляюцца сістэмамі. Разгледзім выкарыстанне гэтага метаду на прыкладзе партыйнай сістэмы (аб'яднанне ўзаемазалежных партый, якія імкнуцца да ўлады), яе ўтрымання і ажыццяўлення. Цэласнасць сістэмы забяспечваецца агульнымі функцыямі партый, адзінымі правіламі барацьбы і супрацоўніцтва ў межах канстытуцыі і законаў, адданасцю нацыянальным інтарэсам. Адрозніваюцца партыі праграмамі, пазіцыямі па канкрэтных праблемах. Улічваючы, што сістэма мае адносныя межы і тэрыторыю, можна ўсе партыі размясціць у пэўнай сістэме каардынат (напрыклад, па воясам ідэалогія і канцэпцыя дзяржаўнага развіцця). Кожная партыя будзе мець сваё месца. Гэта дазволіць наглядна бачыць увесь спектр магчымых адносін партый — саюз, кааліцыя, кампраміс, канфлікт. Таму, маючы веды аб сістэме ў цэлым, яе структуры, характары адносін, можна вызначыць асабліваасці кожнай партыі і сваё стаўленне да яе.

Роля і месца партыйнай сістэмы ў палітычным жыцці, яе эвалюцыя вызначаюцца не толькі ўнутранымі ўзаемадзеяннямі, але таксама знешнім уплывам. Партыйную сістэму можна разглядаць як элемент ці падсістэму сістэм больш высокага ўзроўню — палітычнай, грамадства, міжнароднай сістэмы. Важнейшымі структурнымі характарыстыкамі палітычнай сістэмы з'яўляюцца форма праўлення, выбарчыя сістэмы, рэжым. Так, парламенцкая форма праўлення спрыяе большай ролі партый ў палітычным жыцці, таму што яны праз парламент уплываюць на фарміраванне ўрада; пры прэзідэнцкай форме магчымасці партый уплываць на выканаўчую ўладу абмежаваны. Гэта ж з сістэмамі выбараў. Прапарцыянальная — стварае лепшыя ўмовы для партыйнага прадстаўніцтва ў заканадаўчых органах. Толькі пры дэмакратычным рэжыму ў партый ёсць магчымасць поўнаасцю рэалізаваць свае функцыі: Пры таталітарным і аўтарытарным рэжымах партыйная сістэма практычна не існуе. Уся ўлада ў руках партыі-гегемона ці аўтарытарнага лідэра.

Сацыяльна-эканамічная структура грамадства з'яўляецца як бы фундаментам партыйнай сістэмы. Трывалая партыйная сістэма абавіраецца на шматукладную эканоміку, сацыяльна-дыферэнцыраванае грамадства. Манаполія дзяржаўнай уласнасці, панаванне спажывецкіх інтарэсаў замаруджваюць развіццё партыйнай сістэмы. Партыі не маюць сацыяльнай базы, іх праграмы не знаходзяць водгуку ў грамадстве.

Духоўная сфера грамадства становіцца уплывае на партыйную сістэму, калі яе каштоўнасцямі з'яўляюцца плюралізм, кампраміс,

павага да законаў. Калі ж большасць не ўсведамляе ролю партыі ў грамадстве, існуюць моцныя аўтарытарныя традыцыі, то сфера ўплыву партыйнай сістэмы абмежавана. Міжнародная сістэма вызначае тэндэнцыю развіцця грамадства ў накірунку павышэння ролі дэмакратычных нормаў і інстытутаў, у тым ліку партыйнай сістэмы ў фарміраванні і ажыццяўленні ўлады.

Відавочна, авалоданне метадам сістэмнага аналізу дапаможа студэнтам пазбегнуць разгубленасці перад новымі з'явамі, працэсамі дынамічнага палітычнага жыцця і ўжо самастойна даследаваць іх сутнасць.

А.Х.Рычагов, доцент

(Минский государственный лингвистический университет)

Вопросы оптимизации процесса формирования у студентов профессионально-педагогического мастерства

Психолого-педагогические основы познавательной деятельности исключительно важны не только для студентов педагогических вузов как будущих учителей-воспитателей школ или детсадов, но и для студентов всех других вузов, особенно тех, которые готовятся стать магистрами и затем преподавать в университете или институте.

Содержание и методы мастерства соответствующей деятельности можно излагать в процессе преподавания психологии, теории и истории педагогики, методик обучения и воспитания. Но еще лучше, если студентам как будущим магистрам будут предложены и специальные предметы профессионально-педагогического мастерства.

Особое внимание в указанном предмете, который преподавался прежде, а в некоторых педагогических вузах читается и теперь, уделяется следующим проблемам: "Педагогическое мастерство и его значение: содержание мастерства, пути его становления и реализации, взаимосвязь психологии и педагогики"; "Педагогическая техника как элемент педагогического мастерства: педагогическая техника как форма организации поведения учителя-воспитателя; целенаправленность и внешний вид педагога; техника речи"; "Мастерство педагогического взаимодействия: культура общения учителей-воспитателей с учащимися, убеждение и внушение в педагогическом процессе"; "Мастерство в управлении учебно-воспитательным процессом: мастерство сотрудничества на основе дидактической деятельности в школьном классе; мастерство в руководстве познавательной деятельностью учащихся; сущность и структура мастерства воспитания; культура и творчество педагогического труда учителя-воспитателя; основы педагогической диагностики школьников". По каждой из указанных тем не только читаются лекции, но и систематически проводятся соответствующие лабораторно-практические занятия, на которых уделяется внимание проверке теоретических знаний, проигрываются различные ситуации взаимодействия учителей-воспитателей со школьниками и их родителями, а также